Peter Hultqvist: Tal vid Folk och Försvars rikskonferens 2018

Talare	Datum	Plats
Peter Hultqvist Försvarsminister	15 januari 2018	Sälen

Eders majestät, eders excellenser, bästa åhörare, mina damer och herrar.

Jag har nu varit försvarsminister i mer än tre år. Och jag kan se att svensk försvarsmakt utvecklas i en positiv riktning. Steg för steg stärks den operativa förmågan i våra krigsförband, samtidigt som vi successivt stärker den samlade förmågan i totalförsvaret. Det är ett omfattande och målmedvetet arbete som krävt en grundlig omprövning av tidigare beslut. Tidigare beslut som visat sig bygga på felbedömningar, en naiv syn på omvärldsutvecklingen och en orealistisk syn på vad som krävs för att återta förmåga.

Historiken här är i stora stycken beklaglig, men den har lagt grunden för den verklighet vi nu har att hantera. De åtta åren av borgerligt styre med en för svag analys av det internationella säkerhetsläget och en rad felbeslut när det gäller försvarspolitiken i sin helhet var inget som löste problemen. Men det ska också i ärlighetens namn sägas att många försvarspolitiker, från samtliga riksdagens partier, har ett stort ansvar för den förda politiken sedan murens fall. Nedrustningen av det militära försvaret och, kanske ännu mer, det civila försvaret gick för långt. Och det betalar vi ett pris för idag.

Ska vi klara av att fullfölja det trendbrott som nu inletts så måste vi dels komma ihåg var någonstans vi började, dels att det inte finns några enkla lösningar eller snabbspår! Det är i ett uthålligt samspel mellan riksdag, regering, försvarsmakt, civila myndigheter, landsting, kommuner, näringsliv, organisationer och det svenska folket som vi steg för steg bygger upp den samlade försvarsförmågan. Tillsammans ska vi klara denna utmaning. Det som i slutändan avgör resultatet är förmågan att prioritera vilka underhållsåtgärder, reinvesteringar, nya vapensystem som ska prioriteras; hur personalförsörjningen och dimensioneringen ska se ut, samt vilken övningsverksamhet som ska genomföras. De konkreta åtgärderna är det intressanta, inte den

partipolitiserade ekonomiska budgivningen om procentandelarna av BNP!

Vi har ständigt ekonomiska utmaningar att kämpa med. För det militära försvaret gäller det sådant som fördyringar i materielprojekt, valutakursförändringar, beslut som inte faller ut som förväntat och oförutsedda händelser. Såväl inom Försvarsmakten som myndighet som politiskt måste det finnas en förmåga att hantera situationer som dessa. Även om vi nu bygger ny förmåga och tillför nya resurser så är det ingen dans på rosor. Problemen finns där hela tiden och måste hanteras. Vi ska vara stolta över det som uppnåtts, men definitivt inte nöjda. Och vi får absolut inte förfalla till orealistiska förväntningar, skönmålningar och förenklade bedömningar.

Vad är då den stora utmaningen? Totalförsvaret ska vara krigsavhållande. Ett väpnat angrepp ska kosta för en angripare. Vi måste helt enkelt bygga ett så pass starkt totalförsvar att en motståndare inte når sina mål, samtidigt som det ger oss den tid som krävs för att kunna få stöd från andra. För att kunna vidta de åtgärder som krävs för att möta den säkerhetspolitiska utvecklingen är försvarsunderrättelsetjänsterna en nödvändig komponent i vår militära förmåga. Tiden är avgörande i en militär konflikt och därmed är en god förvarningsförmåga nödvändig.

Men vi måste också vara beredda att ge andra stöd och hjälp om de utsätts för ett militärt angrepp. Sverige kan inte betraktas från ett isolerat perspektiv, därför måste vi ta trovärdigt ansvar för vår egen försvarsförmåga. Vi lever idag i en värld med desinformation och falska nyheter, hybridaktiviteter och snabba förlopp där kriser kan sprida sig mycket snabbt och gränsöverskridande. I en sådan situation måste målet för den svenska regeringen vara att säkerställa den handlingsfrihet som det innebär att själv styra sina beslut om olika nödvändiga åtgärder.

Grundorsaken till det nya säkerhetspolitiska läget i vår del av Europa de ryska aggressionerna mot både Georgien 2008 och Ukraina 2014. Det som skett är brott mot folkrätten och mot den europeiska säkerhetsordningen. Detta har tvingat västvärlden att tänka om och EU att utverka sanktioner. I vårt närområde har det dessutom lett till militära omdispositioner.

Enbart det faktum att tiden går innebär inte att karaktären på det som skett har förändrats. Att glömma detta är att bortse från verkligheten, belöna ryska

våldshandlingar och därmed öppna vägen för nya händelser där folkrätten riskerar att ställas åt sidan. Jag planerar att under våren besöka såväl Georgien som Ukraina för att på plats bilda mig en uppfattning om dagsläget, men också fortsätta diskussionen om att utveckla vårt samarbete. I tider som dessa måste små stater som värnar internationell lag och rätt hålla ihop! Det handlar om solidaritet! Men också om att ett land som Sverige har ett säkerhetspolitiskt intresse av att grundprinciperna om självständiga säkerhetspolitiska val, territoriell integritet och suveränitet upprätthålls.

***

Under de cirka tre och ett halvt år som gått sedan regeringsskiftet har två huvudinriktningar varit i fokus i försvarspolitiken.

Att öka den svenska nationella militära förmågan, och

Att med utgångspunkt från en militärt alliansfri position fördjupa våra internationella samarbeten bi- och multilateralt.

Till det kan vi nu lägga en tredje: att utveckla ett totalförsvar anpassat till moderna förhållanden.

En mängd åtgärder har vidtagits och ungefär 26,5 miljarder kronor tillförs totalförsvaret fram till 2020. Dessa sammanfattas på ett bra sätt i den stora Försvarsmaktsövningen Aurora 17. Den handlade egentligen om att i övningsform omsätta de militära delarna av riksdagens inriktningsbeslut i praktisk handling. Syftet var ytterst att bidra till att höja den svenska militära förmågan och tydligt markera en säkerhetspolitisk signal om vår vilja att försvara Sverige. Arme, flyg och marin övades samordnat. Civila myndigheter var inkopplade. Försvaret av Gotland var markerat. Brigadformatet övades. Totalförsvarspliktiga soldater mobiliserades. Försvaret av Sverige övades med cirka 20 000 soldater i den största övningen på 23 år. Aurora visade också att de investeringar som nu görs i svensk försvarsmakt ger resultat. Övningen var ett kvitto på att vi är på rätt väg, men vi har många, många steg kvar att ta. Vi övade också att ta emot trupp från andra länder i enlighet med det avtal om värdlandsstöd som Sverige tecknat med Nato. Vi är stolta, inte nöjda!

Övningsverksamheten är under den tid som nu kommer prioriterad.

Övningsverksamheten är kärnan i det som höjer den militära förmågan. År 2020 planerar vi för en stor totalförsvarsövning där såväl det militära som det civila försvaret ska övas och därmed stärka Sveriges totalförsvarsförmåga. Samma år genomför vi också en FMÖ, försvarsmaktsövning.

Varje genomförd övning är en signal att vi tar vårt ansvar för vår egen säkerhet och för stabiliteten i vårt närområde. En trovärdig militär förmåga är krigsavhållande och därmed fredsbevarande. Regeringens agerande i försvars- och säkerhetspolitiken syftar ytterst till att minska riskerna för konflikter.

***

Utmaningarna inför framtiden är många. Vi avvaktar nu leverans av system som nästa generations stridsflygplan JAS 39 Gripen E och två nya ubåtar, A 26. Processen med att anskaffa luftvärn med medellång räckvidd har inletts. Detta är exempel på viktiga högteknologiska och kostsamma system. De är nödvändiga för svensk försvarsmakt och vår tröskelhöjande förmåga. Tillsammans med övriga investeringar i materiel utgör de en ansenlig del av försvarsbudgeten och representerar den höga kvalitet svensk försvarsindustri levererar.

Men den försvarspolitiska diskussionen får inte enbart handla om högteknologisk kvalitet. Den måste också handla om uthållighet och kvantitet. Kvantitet är också kvalitet!

Den samlade militära förmågan kan inte stå och falla med ett antal högteknologiska men effektiva system. Uthålligheten är avgörande och därmed blir vad som händer på markarenan mycket viktigt. Vi kan såväl i krigen i Georgien och i Ukraina som i Mellanöstern återigen se att det är kontrollen över territoriet som i slutet avgör. Här kan vi också ta del av erfarenheter från gråzonslägen som följts av högintensiv stridsaktivitet för att därefter hamna i en lågintensiv långdragen konflikt. Vilseledning är en del av operationskonsten.

Markarenan är viktig i såväl gråzonslägen som krigstillstånd. Att kontrollera terrängen är helt avgörande om det ska gå att vara effektiv i en markoperation. De tunga systemen i flygvapnet och marinen kräver i sin tur en fungerande bevakning och logistik från marken. Samtidigt behöver marktrupperna stöd

från luft och sjö. Allt detta fungerar i en helhet och därför är samordnad övningsverksamhet mellan de tre vapenslagen så viktig.

Den svenska armén består idag av cirka 15 000 soldater. Från 1 januari i år grundas Försvarsmaktens personalförsörjning på såväl frivillighet som totalförsvarsplikt. Därmed utgörs förbanden av å ena sidan anställda soldater och å andra sidan värnpliktiga. Vi har skapat ett mycket flexibelt personalförsörjningssystem.

Återaktiveringen av värnplikten var ett nödvändigt beslut för att kunna fylla förbanden med utbildade soldater som kan efterfrågas i givet läge. Men för att bygga en fungerande krigsduglighet krävs också investeringar i bland annat personlig utrustning, grupp- och plutonsmateriel, lastbilar, pansarvärnsvapen, nytt luftvärn med både kort- och medellång räckvidd, kvalificerad ammunition, renovering av stridsfordon och stridsvagnar. Detta är ett arbete som nu pågår.

De anställda soldaterna i de stående förbanden besitter en hög kompetens. Många av dem har en viktig erfarenhet från internationella operationer, vilket har en direkt effekt på förbandens stridsduglighet. Inte minst mot bakgrund av kravet att armén ska kunna möta ett väpnat angrepp är detta ett viktigt perspektiv. Soldaternas förmåga att hantera krigets grymma verklighet är det som är avgörande i skarpt läge.

För huvuddelen av armén är bemanning med plikt nödvändig, liksom införande av ett system där förband omsätts i sin helhet. Bemanning och produktion av krigsförband måste byggas från det behov som bottnar i försvaret av Sverige. Det innebär att vi steg för steg lämnar den gamla insatsorganisationen. Vi måste ha siktet inställt på att bygga en organisation med en bättre uthållighet och som skapar en situation där de stående förbanden kan koncentreras på uppgifter som kräver snabb och omedelbar leverans.

Vi utreder nu möjligheten att öka andelen värnpliktiga från 4 000 till 5 000 per år. Men jag ser också en viktig uppgift för försvarsberedningen att belysa arméns roll och de olika stridskrafternas omfattning. Kvantitet är också en form av kvalitet.

***

Samtidigt som vi bygger ett robust militärt försvar måste det civila försvaret stärkas. Ett särskilt projekt ska nu genomföras på Gotland för att skapa en modern modell för ett fungerande totalförsvar. På andra håll i landet pågår redan arbete med att stärka det civila försvaret och att planera för totalförsvar. Flera myndigheter har påbörjat arbetet att krigsplacera personal och övningsverksamhet genomförs mot uppgifter vid höjd beredskap och krig. Försvarsmakten och civila myndigheter övar tillsammans för att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Försvarshögskolan och andra genomför kursverksamhet för att höja kompetensen kring totalförsvar i verksamheterna. Totalt satsas cirka 1,3 miljarder på de civila delarna av totalförsvaret till och med 2020.

***

Vad är då totalförsvarets uppgift:

"Totalförsvaret är den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig."

Så står det i lagen om totalförsvar (1992:1403). Jag tycker det är viktigt att tydliggöra detta perspektiv. Jag vill understryka detta så att budskapet blir tydligt. Ytterst handlar det om hur all samhällsverksamhet som behövs, såväl civil som militär, ska bedrivas i en sådan situation. När vi nu ska utforma dagens totalförsvar måste vi bygga en verksamhet som kan hantera höjd beredskap och ytterst krig och som samtidigt stärker vår förmåga att hantera fredstida kriser. Utan ett fungerande civilt försvar och en fungerande civilmilitär samordning kan inte det militära försvaret fullgöra sina uppgifter med full effekt i skarpt läge.

Här handlar det bland annat om att vid höjd beredskap och i krig kunna hantera frågor som informations- och cybersäkerhet, hälso- och sjukvård, psykologiskt försvar, ordning och säkerhet, transporter och infrastruktur samt försörjningsfrågor. Detta måste kunna ske så att ansträngningarna på den civila sidan harmoniserar med det som sker militärt. I en samverkan civilt och militärt så ska en samordnad syn på försvars- och beredskapsplaneringen skapas.

Regeringen delar Försvarsberedningens bedömning att lednings- och samordningsstrukturen för det civila försvaret måste utredas för att kunna

förstärkas och förtydligas. I detta ligger också hur det civila försvaret ska samordnas med det militära försvaret inom ramen för totalförsvaret. En förbättrad samordning mellan det civila och militära försvaret för situationer med höjd beredskap och ytterst krig förbättrar även förmågan inom den fredstida krisberedskapen. Totalförsvaret en djupt fungerande samverkan mellan den militära och civila sidan som utgör den samlade samhällsinsatsen för att värna svensk suveränitet.

Mot bland annat denna bakgrund kommer en utredning att tillsättas för att se över lednings- och ansvarsförhållanden inom det civila försvaret, såväl centralt, regionalt som lokalt. Här kommer frågan om regional samordning av flera länsstyrelser där en landshövding utpekas som beredskapsansvarig i samband med såväl fredstida kriser och katastrofer som under höjd beredskap och ytterst i krig att behandlas. Det är viktigt att den sådan organisation kan fungera i båda dessa perspektiv. Även Myndigheten för samhällsskydd och beredskap mandat och uppgifter kommer att ses över, liksom de beredskapsansvariga myndigheternas roll och ansvar.

***

Näringslivets roll inom totalförsvaret är avgörande. Det finns företag vars verksamhet är avgörande för samhällets ansträngningar vid höjd beredskap eller krig. De bedriver en produktion som är krigsviktig. Vi måste nu återförsäkra oss om att detta fungerar i kris- och krigstid. Självfallet handlar det om sådana grundläggande funktioner som elförsörjning, telekommunikation, järnväg och andra transporter samt ekonomiska transaktioner. Men det handlar också om den försvarsindustriella sektorn.

Ett arbete kommer nu att inledas för att analysera hur ett regelverk kring krigsviktiga verksamheter kan se ut, identifiera vilka dessa är och hur personal ska kunna krigsplaceras i dem. Ett samarbete med bland annat näringslivets organisationer kommer att inledas.

***

Sverige är inte isolerat. Vi påverkas direkt och indirekt av situationen i länder utanför vårt närområde. Så även om försvarspolitiken idag fokuserar tydligare på de nationella uppgifterna och försvaret av Sverige, är det internationella

perspektivet fortsatt viktigt.

Under de åren jag varit försvarsminister har ett intensivt arbete med att fördjupa våra internationella relationer bedrivits. Det har medfört nya avsiktsförklaringar med USA och Storbritannien, ett långt gående samarbete med Finland som även inkluderar förberedelse för agerande bortom fredstida förhållanden och en ny avsiktsförklaring om samarbete med Tyskland. Dessutom har vi förnyat avtal med Polen och Danmark, vi har etablerat en handlingsplan för samarbetet med Norge och vi har en nära försvarspolitisk dialog med de baltiska staterna. Även i multilaterala sammanhang har ett intensivt arbete skett och bland annat har vårt fortsatta deltagande i Natos "Enhanced Opportunities Programme" nyligen förnyats och Sverige har anslutit till det permanent strukturerade samarbetet, Pesco, inom EU.

Vi samarbetar med andra utifrån en militärt alliansfri position. Det är en respekterad svensk linje i den internationella samverkan. Vi har tydligt visat att vi förstår allvaret.

Våra samarbeten är avgörande för svensk säkerhet. De får inte på något sätt rubbas.

***

Utmaningarna inför framtiden är stora. Dels handlar det om det säkerhetspolitiska läget som helhet, dels handlar det om det stegvisa uppbyggnadsarbete som vi nu är inne i. Min ambition är att det som nu inletts genom tre försvarsöverenskommelser ska fortsätta i samverkan. Breda riksdagsmajoriteter är en stabil grund i förhållande till försvarsmakten, men också en viktig signal till omvärlden. Jag ser med tillförsikt fram emot försvarsberedningens olika rapporter, varav den första levererades strax före jul. Det som nu inletts är långt ifrån färdigt. Försvarsberedningens arbete ska vara avslutat i maj 2019 och därefter bör en bred försvarspolitisk överenskommelse gällande åren 2021–2025 utformas.

Man måste också ha i åtanke att det i den typen av organisation som försvarsmakten utgör kan det ta 10–15 år innan vi ser de fulla effekterna av dagens beslut. Försvarsmaktens personal har de senaste åren fått ett större fokus i samhället och jag är stolt över allt ni gjort i Sverige och i de internationella

missioner vi deltar i. Jag förstår att de senaste åren har inneburit prövningar för er och att ni har arbetat hårt för att återta förmåga. Jag vill att ni ska veta att regeringen verkligen uppskattar ert arbete. Tack för er insats!

Att bygga militär förmåga tar tid – men att rasera den går snabbt! Vi får inte göra om tidigare felanalyser, felbeslut och misstag! Mycket är gjort. Men mycket är också ogjort. Vi är i början på ett mångårigt uppbyggnadsarbete. Vi är stolta, men inte nöjda.

Tack för att ni har lyssnat.

Källa
Manuskript hämtat från regeringen.se (2025-05-27)

Taggar
Politiska tal, Socialdemokraterna

URI
https://www.svenskatal.se/tale/peter-hultqvist-tal-vid-folk-och-forsvars-rikskonferens-2018